Factoren van invloed op het antibiotica voorschrijfgedrag bij huisartsen in tijden van de COVID-19 pandemie.

Haio: VAN DE POEL Sofie , U.A.
Promotor: COLLIERS Annelies , U.A.
Praktijkopleider: ALLARD Stijn , MATTHYSSEN Philip , VAN SOOM Saar

Context: Wereldwijd behoort antibioticaresistentie tot de top 10 van de grootste bedreigingen voor de volksgezondheid. De indicatie waarvoor een antibioticum in de eerste lijn het meest wordt voorgeschreven, is een acute luchtweginfectie. Echter blijkt het voorschrijven van antibiotica bij een aanzienlijk aandeel van deze infecties niet geïndiceerd te zijn. In 2020, met de uitbraak van COVID-19, ontstond een bijkomende uitdaging in de strijd tegen antibioticaresistentie. In de eerste lijn ontstond op korte tijd een hele re-organisatie. Over de invloed van de pandemie op het voorschrijfgedrag in de eerste lijn was bij aanvang van deze studie weinig bekend.

Onderzoeksvraag: 1)“Wat is het effect van de COVID-19 pandemie op het voorschrijven van antibiotica bij luchtweginfecties?”, 2)“Welke factoren beïnvloeden het antibioticavoorschrijfgedrag van huisartsen voor respiratoire infecties tijdens de COVID-19 pandemie?” en 3)“Welke lessen en mogelijkheden, die geleerd zijn tijdens de COVID-19 pandemie, zien huisartsen als opportuniteiten om het antibioticavoorschrijfgedrag in de toekomst te optimaliseren?”

Methode: De eerste onderzoeksvraag werd via het elektronisch medisch dossier verder uitgediept. Bij de deelnemende huisartsen werd via een steekproef het totale aantal patiëntencontacten en het aantal antibioticavoorschriften voor luchtweginfecties gedurende april en november 2019 en 2020 bepaald en met elkaar vergeleken. Het tweede, kwalitatieve, deel van deze studie werd onderzocht aan de hand van semi-gestructureerde interviews.

Resultaten: Er werden zeven artsen geïncludeerd. De meesten van hen hadden het idee dat er minder antibiotica zijn voorgeschreven geweest voor luchtweginfecties als gevolg van de COVID-19 pandemie. Doordat er een sterke daling was van het aantal fysieke consultaties werden er minder antibiotica voorgeschreven. Ook stelden patiënten minder de vraag naar antibiotica. Een COVID-19 test werd vaak als voldoende beschouwd en door het tijdswindow dat gecreëerd werd als gevolg van het wachten op het testresultaat, merkten patiënten dat hun klachten al spontaan verbeterd waren. Artsen ervaarden op deze manier minder druk om antibiotica voor te schrijven en dit werd als aangenaam ervaren. De daling van het aantal antibioticavoorschriften in het kader van luchtweginfecties in verhouding tot het totale aantal antibioticavoorschriften werd bevestigd door cijfers bekomen via het elektronisch medisch dossier. Voor de maanden april en november was er respectievelijk een daling van 16,5% en 24,2% in 2020 in vergelijking met 2019. Over de beginfase van de pandemie waren de meningen uiteenlopend. Enerzijds was er het feit dat bijna alle zorg telefonisch verliep en er zo geen antibioticavoorschriften werden afgeleverd. Anderzijds was er in deze periode net veel onzekerheid en werd een gebrek aan kennis gezien als verklaring voor een tijdelijke toename in het voorschrijven van antibiotica voor de zekerheid. Jonge artsen verwachtten geen verandering in hun antibioticavoorschrijfgedrag als gevolg van de pandemie. Zij verwachtten dat dit terug zou evolueren naar hoe het voor COVID was. Enkele andere artsen dachten wel minder antibiotica te zullen voorschrijven. Zij zouden minder toegeven onder druk van patiënten en hoopten dat patiënten ook bijgeleerd hebben over antibioticagebruik als gevolg van de pandemie.

Conclusie: Er werden over het algemeen minder antibiotica voorgeschreven in het kader van luchtweginfecties tijdens de COVID-19 pandemie. Factoren die hierop van invloed zijn geweest zijn

de veranderde manier van werken, de mogelijkheid om te testen voor COVID-19 en het veranderde verwachtingspatroon van patiënten. Deze daling werd door de artsen als positief ervaren en zij waren van mening dat er niet te weinig antibiotica zijn voorgeschreven geweest. Jonge artsen verwachtten geen verandering in hun toekomstig voorschrijfgedrag. Enkele andere artsen verwachtten wel minder antibiotica te zullen voorschrijven onder druk van patiënten.